

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПОСТЕВКА ВІТАЛІЙ МАРІНОВИЧ

УДК 336.71

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ
БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Віталій ПОСТЕВКА

Керівник роботи:
Мартинюк Галина. Петрівна. к. е. н., ст. викл.

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:

ПОСТЕВКИ Віталія Маріновича

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» травня 2024 р.

Завідувач кафедри

к.е.н., професор _____

Дмитро ДЕМА

«__» червня 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти ПОСТЕВКА Віталій Марінович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____
за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

Тетяна ТОВСТУХА

«__» червня 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Постевка В.М. Стан та перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні. - Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні основи функціонування ринку банківських послуг, проаналізовано сучасний стан ринку банківських послуг та докладно розглянуті стратегічні напрямки розвитку банківських послуг в Україні.

Ключові слова: банки, банківська система, ринок банківських послуг, процентні доходи, комісійні доходи.

SUMMARY

Postevka V.M. The state and prospects for the development of the banking services market in Ukraine. - Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". Polissia National University, 2024.

In the qualification work, the theoretical foundations of the functioning of the banking services market were investigated, the current state of the banking services market was analyzed, and the strategic directions of the development of banking services in Ukraine were considered in detail.

Key words: banks, banking system, market of banking services, interest income, commission income.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи функціонування ринку банківських послуг	ПОМИЛКА! ЗАКЛАДКУ НЕ ВИЗНАЧЕНО.
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1.....	12
РОЗДІЛ 2. Аналіз стану ринку банківських послуг в Україні.....	13
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2.....	20
РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні....	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	26.
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

1

Актуальність теми. Навіть у розпал повномасштабної війни ринок банківських послуг в Україні залишається ключовою основою фінансово-кредитної системи, ефективно функціонує та забезпечує задовільний рівень функціонування всієї банківської системи. Попри перешкоди, які створює воєнний стан, ринок банківських послуг успішно адаптувався до вимог воєнного часу та продовжує виконувати покладені на нього функції та забезпечувати прибутковість банківських установ.. Таким чином, оцінка ринку банківських послуг України залишається актуальною темою дослідження в умовах воєнного стану.

Дослідженням стану ринку банківських послуг в Україні займалися велика група вчених, таких як: Іванов С., Ганзюк С., Дзера О., Дзюблюк О., Біленко М. та інші. Проте проблеми та перспективи розвитку ринку банківських послуг в зоні бойових дій та звільнених територій потребують подальших досліджень.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження стану та перспектив розвитку ринку банківських послуг України в умовах війни .

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

- дослідити теоретичні основи функціонування ринку банківських послуг;
- проаналізувати сучасний стан ринку банківських послуг України;
- окреслити проблеми та виокремити стратегії розвитку ринку банківських послуг.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає ринок банківських послуг України. Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та прикладні аспекти ринку банківських послуг України.

Методи дослідження. У процесі дослідження ринку банківських послуг для розв'язання поставлених завдань кваліфікаційної роботи застосовувалися

різноманітні методи дослідження такі як: логічний, системний та абстрактний – при дослідженні теоретичних основ функціонування ринку банківських послуг; методи аналізу і синтезу та фінансово-статистичні методи – при проведенні аналізу ринку банківських послуг. Табличний та графічний методи були застосовані для оформлення результатів наукової роботи.

Інформаційною базою дослідження виступала законодавча база з питань функціонування ринку банківських послуг, інтернет-ресурси щодо стану ринку, дані офіційного сайту НБУ та результати власного досвіду.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні ключові положення наукової роботи були представлені в доповідях автора на двох конференціях:

1. Постевка В. Проблеми та перспективи ринку банківських послуг в Україні: матеріали VII науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки», 30 травня 2024 р. Житомир: Поліський університет. 2024.

2. Постевка В. Теоретико-методичні аспекти стану та перспектив розвитку ринку банківських послуг: Молодь в сучасній науці: погляд в майбутнє. Хмельницький університет управління та права ім. Л. Юзькова.. Хмельницьк, 2024.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладена 24 сторінки основного тексту, складається із трьох розділів та містить 6 таблиць та 2 рисунки, списку використаних джерел (43 найменування).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Ринок банківських послуг є одним з найважливіших сегментів економіки країни. Він включає в себе всі операції, пов'язані з обслуговуванням грошових коштів, фінансовими послугами та управлінням ризиками. В теперішній час банки виконують роль фінансових посередників, забезпечуючи функціонування господарського механізму та задоволення потреб населення.[15].

Поняття ринку банківських послуг включає в себе сукупність учасників, які здійснюють операції з грошовими активами та надають фінансові послуги. Основними учасниками ринку банківських послуг є банки, які здійснюють операції з грошовими активами, надають кредити та інші фінансові послуги. Крім того, до учасників ринку відносяться клієнти банків, які користуються банківськими послугами.

Сутність ринку банківських послуг полягає в забезпеченні ефективного функціонування банків та всієї банківської системи країни. Банки виконують роль посередників між тими, хто має зайві фінансові ресурси, та тими, хто потребує кредиту. Вони залучають кошти від клієнтів та інших джерел, а потім надають кредити підприємствам та населенню.

Основне завдання ринку банківських послуг - забезпечити доступ до фінансових ресурсів та фінансових послуг для всіх суб'єктів господарювання. Це дозволяє стимулювати інвестиційну активність, збільшувати виробництво та споживання, підтримувати стабільність економіки.

Однак, ринок банківських послуг також має свої виклики та проблеми. Одна з них - концентрація ресурсів та влади в руках великих банків. Це може призвести до зменшення конкуренції та зростання вартості послуг для клієнтів. Також, ринок банківських послуг пов'язаний зі значними ризиками, які пов'язані з фінансовими труднощами банків, кредитним ризиком та ризиком зміни процентних ставок.[3].

Ринок банківських послуг має велике значення для економіки країни, оскільки він забезпечує функціонування фінансової системи і задоволення фінансових потреб клієнтів. Його сутність полягає в забезпеченні доступу до фінансових ресурсів та фінансових послуг, а також у підтримці стабільності економіки. Однак, ринок банківських послуг має свої виклики та проблеми, такі як концентрація ресурсів та ризики, пов'язані з фінансовими труднощами та зміною процентних ставок.

Один з викликів ринку банківських послуг полягає в швидкому розвитку технологій і цифровизації. Завдяки цьому, банки отримують можливість надавати нові та зручніші фінансові послуги своїм клієнтам, такі як мобільні платежі, інтернет-банкінг, електронні гроші та інше. Однак, цей процес також ставить банки перед викликом забезпечення кібербезпеки та захисту особистих даних клієнтів.

Ще одним викликом є зміна регуляторного середовища та впровадження нових правил і нормативів. У зв'язку зі зростанням ризиків фінансової системи та необхідністю запобігання фінансовим кризам, уряди та регулятори вводять більш суворі вимоги до банків та їх діяльності. Це може призвести до збільшення витрат та обмеження можливостей розвитку для банків.

Також, ринок банківських послуг є дуже конкурентним. Багато банків пропонують схожі послуги та продукти, тому вони змушені боротися за клієнтів шляхом зниження вартості послуг та покращення їх якості. Крім того, на ринку присутні не тільки традиційні банки, але і нові фінтех-компанії, які пропонують інноваційні фінансові рішення. Це ставить банки перед завданням адаптації до змін та пошуку нових способів привернення клієнтів.

Ринок банківських послуг є складним та динамічним середовищем, де банки забезпечують фінансову підтримку та послуги клієнтам. Він ставить перед ними виклики, такі як швидкий розвиток технологій, зміна регуляторного середовища та конкуренція. Проте, ринок банківських послуг є важливим для економіки країни, оскільки він сприяє розвитку

підприємництва, інвестицій та споживання, а також забезпечує фінансову стабільність у суспільстві.

Банківські послуги є важливою складовою сучасної економіки. Вони забезпечують фінансову стабільність та сприяють економічному розвитку країни. Класифікація банківських послуг допомагає організувати їх у зручну систему, що спрощує взаємодію між банками та клієнтами.[9].

Перш за все, банківські послуги можна поділити на роздрібні та корпоративні. Роздрібні послуги надаються фізичним особам і включають в себе розрахункові, платіжні та кредитні операції. Розрахункові послуги включають відкриття та обслуговування рахунків, перекази грошей, видачу платіжних карток. Платіжні послуги дозволяють здійснювати платежі через інтернет, мобільний зв'язок або платіжні термінали. Кредитні послуги включають видачу кредитів, вклади та іпотеку.

Крім того, банківські послуги можна класифікувати за їх функціями. Розрізняють такі види послуг: зберігання коштів, кредитування, розрахункові, інвестиційні та страхові послуги. Послуги зберігання коштів дозволяють клієнтам зберігати свої гроші на банківських рахунках і мати доступ до них в будь-який час. Кредитування передбачає надання фінансової підтримки клієнтам шляхом видачі кредитів. Розрахункові послуги допомагають здійснювати безготівкові розрахунки між банками та клієнтами, а також забезпечують зручність та швидкість операцій. Інвестиційні послуги дозволяють клієнтам інвестувати свої кошти в різні фінансові інструменти з метою отримання прибутку. Страхові послуги надають фінансову захист клієнтам у разі настання певних ризиків, таких як аварія, хвороба або загибель майна.

Україна переживає активний розвиток банківських послуг, які все більше можуть протистояти зовнішньому середовищу та охоплюють активне та пасивне керування фінансами, а також позабалансові опції. Ці послуги є ключовими для фінансової стабільності та економічного зростання (рис. 2.2). Активні банківські послуги включають кредитування та інвестиційні

можливості, що сприяють економічному розвитку. Пасивні послуги, такі як зберігання коштів та вклади, забезпечують гарантовані фінансові можливості для населення та підприємств. Позабалансові послуги, такі як страхування та довічне управління, надають додатковий рівень захисту та консультацій. Заохочення інновацій та конкуренції серед банків, а також підтримка державної політики, сприятиме подальшому зростанню та вдосконаленню банківських послуг в Україні.

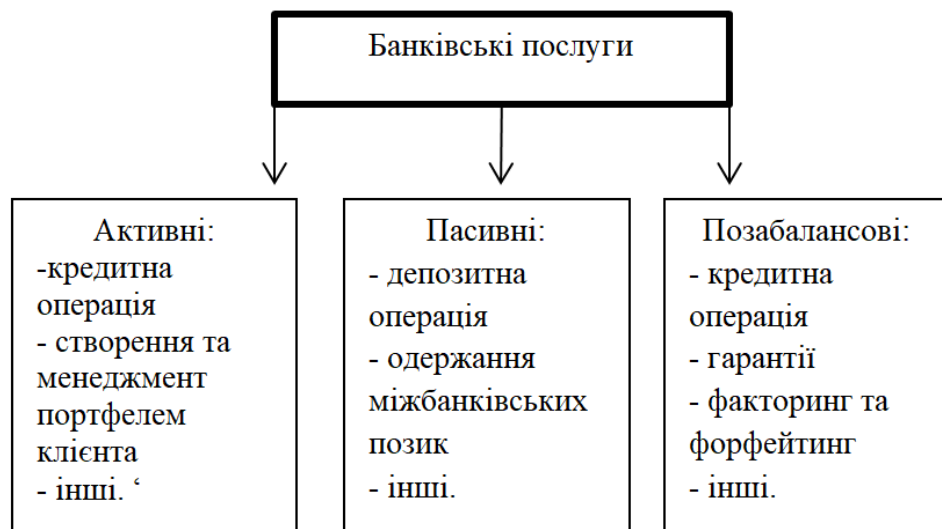

Рис. 1.1 Перелік ключових банківських послуг

Джерело: побудовано на основі даних [33].

Один з основних чинників, що впливає на розвиток ринку банківських послуг в Україні, - це стабільність економічної ситуації в країні. Зростання ВВП, стабільність національної валюти та зниження інфляції сприяють збільшенню попиту на банківські послуги. Однак, економічні кризи та політична нестабільність можуть призвести до зменшення довіри до банків та зниження попиту на їх послуги.

Розвиток банківського сектору в значній мірі залежить від економічної ситуації в країні. Висока економічна активність та зростання ВВП сприяють збільшенню попиту на банківські послуги, такі як кредити, депозити, платіжні операції тощо. З іншого боку, економічні кризи можуть призвести до зменшення довіри до банків, зниження попиту на кредити та інші послуги. Розвиток технологій має значний вплив на ринок банківських послуг.

Впровадження нових інформаційних технологій дозволяє банкам пропонувати нові послуги та покращувати якість і швидкість обслуговування клієнтів. Наприклад, інтернет-банкінг дозволяє клієнтам здійснювати операції з будь-якого місця, що забезпечує зручність та доступність банківських послуг.

Діяльність банківського сектору суворо регулюється урядом та регуляторними органами. Законодавство та нормативно-правові акти мають значний вплив на розвиток банківського ринку. Регуляторні органи встановлюють правила щодо капіталовкладень, резервування, ліцензування банків, що впливає на конкуренцію та розвиток ринку.

Зміна соціальних та культурних цінностей також впливає на розвиток ринку банківських послуг. Наприклад, зростання свідомості про фінансову грамотність та відповідальність перед фінансовими зобов'язаннями може призвести до збільшення попиту на послуги з планування бюджету, інвестиційних консультацій тощо. Крім того, зміна споживчих уподобань та зростання потреб споживачів може вплинути на розвиток нових банківських продуктів та послуг.

Узагальнюючи, розвиток ринку банківських послуг залежить від різних факторів, таких як економічна ситуація, технологічний прогрес, регулювання, демографія та соціокультурні зміни. Банки повинні враховувати ці фактори та адаптуватися до них, щоб ефективно конкурувати та задовольняти потреби своїх клієнтів.

Висновки до розділу1

Встановлено, що одним з найважливіших факторів, що впливає на розвиток ринку банківських послуг, - економічна ситуація в країні. Висока економічна активність та зростання ВВП сприяють збільшенню попиту на банківські послуги, тоді як економічні кризи можуть призвести до зменшення довіри до банків та зниження попиту на їх послуги.

Доведено що технологічний прогрес також має значний вплив на розвиток ринку банківських послуг. Інноваційні технології дозволяють банкам пропонувати нові послуги та покращувати якість обслуговування клієнтів. Наприклад, інтернет-банкінг дозволяє клієнтам здійснювати операції з будь-якого місця та в будь-який час, що забезпечує зручність та доступність банківських послуг.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СТАНУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок банківських продуктів і послуг є частиною економічного простору, де взаємодія між попитом і пропозицією банківських продуктів і послуг визначає динаміку. Учасниками цього ринку є кредитні організації, що створюють банківську продукцію, та юридичні та фізичні особи, які є її споживачами. Об'єктами даного ринку стають конкретні банківські продукти та послуги. В умовах ринкової економіки комерційні банки можуть бути розглядані як незалежні учасники господарювання, які створюють та реалізують власний продукт з метою отримання прибутку. Отже, ключовим є правильне усвідомлення суті банківського продукту та його особливостей.

Банківські послуги є нематеріальними та абстрактними за своєю природою, що означає відсутність конкретної товарної форми, а їх реальні характеристики формуються через майнові договірні відносини. Оскільки термін «банківська послуга» представляє собою багатогранну та складну категорію, а ринок банківських послуг є особливо динамічним, широкий спектр та різноманіття банківських послуг, які різняться за формою та змістом, додають ще більше складності ситуації і сприяють різноманітному використанню цього поняття

В умовах військового стану банківська сфера внесла зміни у свою організаційну складову, щодо обслуговування клієнтів, що призвело до зменшення можливих ризиків і мінімізації фінансових втрат внаслідок воєнних дій. Банки успішно пристосувалися до нових умов для забезпечення ефективного функціонування в умовах кризи.

Для розуміння становища ринку банківських послуг важливим є дослідження динаміки діючих банків в Україні, що відображено на рисунку 2.1.

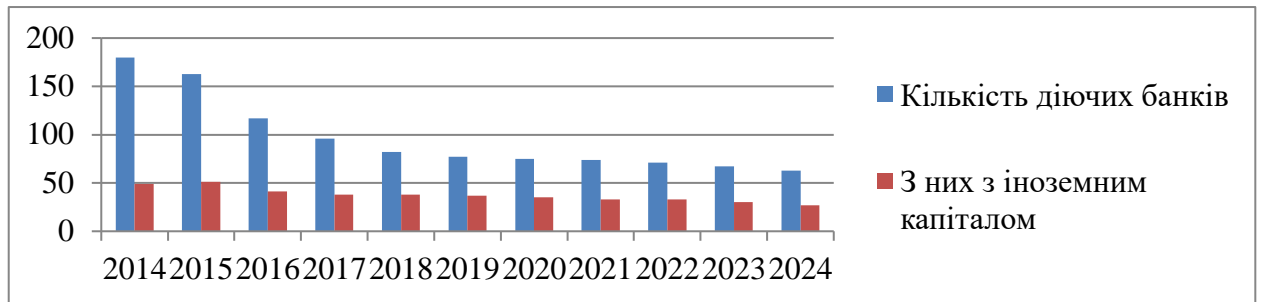

Рис. 2.1 Волатильність активних банків в Україні 2014-2024 рр.

Джерело: складено на основі [12].

Як показують результати дослідження протягом періоду з 2014 по 2024р в Україні спостерігалася тенденція зменшення кількості діючих банків з 180 до 63. Ця динаміка свідчить про процес консолідації банківського сектору, що може бути спричинено банкрутствами, злиттями та поглинаннями фінансових установ. Водночас, зменшення кількості банків із зарубіжним капіталом з 49 до 27 також відображає цю тенденцію. Продовження цієї динаміки може призвести до подальшого зменшення числа банків, що діють в країні. Однак вирішальними факторами в цьому процесі будуть регуляторні політики та інвестиційний клімат України.

Конкуренція на ринку банківських послуг в Україні є досить високою. Країна має велику кількість комерційних банків, які пропонують широкий спектр послуг, включаючи розрахунково-касове обслуговування, кредитування, депозитні операції, інвестиційні послуги та багато іншого. Це створює сприятливі умови для клієнтів, які можуть вибирати найбільш вигідні умови обслуговування.

Проте, ринок банківських послуг в Україні також має свої виклики. Низький рівень фінансової грамотності серед сільського та населення похилого віку, високі відсотки неплатоспроможних позик та корупційні ризики є серйозними проблемами, з якими стикаються банки. Необхідно зміцнювати регуляторну базу, покращувати контроль за діяльністю банків та забезпечувати стабільність фінансової системи.

Загальна характеристика ринку банківських послуг в Україні показує його значний потенціал і можливості для подальшого розвитку та вдосконалення.[2]. Негативний вплив війни на банківський сектор відчутний, але загалом банки залишаються стійкими та готові підтримувати економіку України.

Структура та динаміка ринку банківських послуг в Україні постійно змінюються під впливом різних факторів. Зрозуміння цих змін дозволяє банкам та іншим учасникам ринку адаптуватися до нових умов та розвиватися.[3].

Структура ринку банківських послуг в Україні включає різні типи банків та їхні послуги. На ринку діють комерційні банки, державні банки, банки з іноземним капіталом та регіональні банки. Комерційні банки є найбільшим сегментом ринку та пропонують широкий спектр послуг, таких як розрахунково-касове обслуговування, кредитування, депозитні операції, інвестиційні послуги тощо.

Динаміка ринку банківських послуг в Україні визначається різними факторами, такими як економічна ситуація, політична стабільність, фінансовий ринок тощо. Наприклад, під час економічних криз та фінансових турбулентностей спостерігається зменшення попиту на кредити та інші банківські послуги.

Однак, в останні роки ринок банківських послуг в Україні відзначається позитивною динамікою. Зростання ВВП, покращення фінансової стабільності та реформи в банківському секторі сприяють розвитку ринку. Нові технології, такі як інтернет-банкінг та мобільні додатки, також стимулюють попит на банківські послуги [4].

Одним з важливих аспектів динаміки ринку банківських послуг є конкуренція. В Україні конкуренція на ринку банківських послуг є високою, що спонукає банки до покращення своїх послуг та пропозицій для клієнтів. Банки змушені пропонувати конкурентні процентні ставки, зручні умови

кредитування та високий рівень обслуговування, щоб залучити та утримати клієнтів.

Також слід зазначити, що структура та динаміка ринку банківських послуг в Україні можуть піддаватися змінам під впливом законодавчих та регуляторних змін. Нові правила та нормативи можуть впливати на спосіб функціонування банків та їхніх послуг.

Україна також активно працює над впровадженням міжнародних стандартів банківської діяльності, таких як Базельський комітет з банківського нагляду. Ці стандарти спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та зменшення ризиків у банківській системі.

Структура та динаміка ринку банківських послуг в Україні постійно змінюються під впливом різних факторів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Динаміка стану ринку банківських послуг в Україні за 2019-2023рр.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Зміна 2020-2022, %
Кількість банків	77	75	73	67	65	-11%
Загальні активи банків, трлн грн	1,3	1,4	1,9	2,2	2,4	+26%
Кредитний портфель банків, трлн грн	0,9	1,0	1,1	1,3	1,5	+36%
Депозитний портфель банків, трлн грн	1,0	1,3	1,4	1,7	2,0	+43%

Джерело: за даними НБУ[33].

За результатами аналізу динаміки ринку банківських послуг за останні 5 років можна спостерігати позитивну динаміку на ринку оскільки стабільне зростання прослідковується до 2023 року навіть попри значне скорочення чисельності діючих банків. Ріст загальних активів збільшився від 1,3 трлн грн в 2019р. до 2.4 трлн грн в 2023р.

Кредитний портфель банків також показує позитивну динаміку росту від 0,9 трлн грн до 1,5 трлн грн в 2023р. Сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів зросла до 2 трлн грн.

Чисті процентні доходи відображають співвідношення величини чистого доходу до середньої величини працюючих активів. У таблиці 2.2 представлена інформація про динаміку доходів ринку банківських послуг через чисті процентні доходи.

За 2024 р. порівняно 2023 р. чисті процентні доходи більше ніж на 30%, а порівняно 2019 р. Беручи до уваги банки з державною формою власності можна відзначити що, в 2023 році чисті процентні доходи банків з державною часткою склали 95293,1 млн грн, та відзначили подвійний ріст на 50%.

Таблиця 2.2

**Динаміка росту чистих процентних доходів банків України
за 2019-2023 рр.**

За рік	Чисті процентні доходи, млн. грн	Абсолютна зміна, млн.грн		Темп зростання	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
2019	78891,8	-	-	-	-
2020	84848,1	5956,3	5956,3	1,08	1,08
2021	117648,2	38756,4	32800,1	1,49	1,39
2022	151694,8	72803	34046,6	1,92	1,29
2023	201452,8	122561	49758	2,55	1,33
В.т.ч банки з державною часткою					
2019	29711,2	-	-	-	-
2020	34185,5	4474,3	4474,3	1,15	1,15
2021	52521,9	22810,7	18336,4	1,77	1,54
2022	63881,3	34170,1	11359,4	2,15	1,22
2023	95293,1	65581,9	31411,8	3,21	1,49

Джерело: за даними сайту НБУ[33].

Не менш значущими доходами на ринку банківських послуг виступають комісійні доходи. В наступній таблиці 2.3 відображена інформація про динаміку комісійних доходів всіх банків т.ч. банків із державною формою власності.

Розрахунки таблиці 2.3 засвідчують негативну динаміку зменшення комісійних доходів на ринку послуг під час війни. Так за 2024 рік порівняно

2023 р. комісійні доходи на ринку послуг зменшилися на 30 млн грн. Але якщо враховувати весь період дослідження то відслідковується позитивна динаміка росту. Процентні доходи в 2019 р. склали 43961 млн. грн, а вже в 2023р. їх вартість складала 50142 млн. грн.

Таблиця 2.3

**Динаміка зміни росту комісійних доходів банків України
за 2019-2023 рр.**

За рік	Процентні доходи, млн. грн	Абсолютна зміна, млн.грн		Темп зростання	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
2019	43961	-	-	-	-
2020	46508,4	2547,4	2547,4	1,06	1,06
2021	57976,6	14015,6	11468,2	1,32	1,25
2022	50172,8	6211,8	-7803,8	1,14	0,87
2023	50142,4	6181,4	-30,4	1,14	1,00
В.т.ч банки з державною часткою					
2019	24402,9	-	-	-	-
2020	25771,2	1368,3	1368,3	1,06	1,06
2021	32198,4	7795,5	6427,2	1,32	1,25
2022	28950,4	4547,5	-3248	1,19	0,90
2023	36008,9	11606	7058,5	1,48	1,24

Джерело: за даними сайту НБУ[33].

Разом з тим банки з державною власністю зменшення процентних доходів мали в перший рік війни, а вже в 2023 р. відслідковується позитивна тенденція до збільшення доходів. Оскільки комісійні доходи це доходи отримані на ринку фінансових послуг, вартість яких враховує суму активу банку або може бути визначено фіксованою ставкою тоді їх вартість визначає прибутковість фінансової установи.

Основні тенденції розвитку ринку банківських послуг в Україні визначаються різними факторами, такими як економічна ситуація, політична стабільність, технологічний прогрес та регуляторна політика. Розуміння цих тенденцій є важливим для банків та інших учасників ринку з метою адаптації до змін та розвитку своїх бізнес-стратегій.[6].

Однією з основних тенденцій розвитку ринку банківських послуг в Україні є зростання використання технологій. Завдяки цифровій трансформації, банки активно впроваджують нові технології, такі як мобільні

додатки та інтернет-банкінг, що дозволяє клієнтам отримувати доступ до своїх рахунків та здійснювати операції в будь-який зручний для них час і місце. Крім того, віртуальні банки та фінтех-компанії поступово набирають популярності, пропонуючи інноваційні рішення та послуги.

Іншою важливою тенденцією є розвиток ринку кредитування. Зростання попиту на кредити сприяє розширенню банківської сфери та залученню нових учасників на ринок. Банки активно розвивають кредитні продукти, пропонуючи широкий спектр кредитів для різних сегментів клієнтів, включаючи іпотеку, автокредитування, споживчі кредити тощо. Одночасно, важливою тенденцією є зростання ролі альтернативних джерел фінансування, таких як небанківські фінансові установи та краудфандингові платформи.

Також варто відзначити зростання ролі екологічної сталості в банківській галузі. Банки починають звертати увагу на вплив своїх дій на навколишнє середовище та приймають заходи для зменшення свого вуглецевого сліду. Банківські установи активно фінансують проекти зеленої енергетики та сталих технологій, а також впроваджують екологічні стандарти у свою діяльність.

Одним з ключових напрямів розвитку ринку банківських послуг в Україні є підвищення рівня фінансової грамотності населення. Банки та фінансові установи активно проводять освітні програми та ініціативи з метою підвищення рівня фінансової грамотності серед населення. Це допомагає клієнтам зрозуміти різні види фінансових послуг, ризики та можливості, що вони надають, а також допомагає їм приймати обґрунтовані фінансові рішення.[7].

Розвиток ринку банківських послуг в Україні також супроводжується змінами у регуляторному середовищі. Уряд та Національний банк України активно впроваджують реформи, спрямовані на поліпшення банківської системи та забезпечення її стабільності. Зокрема, проводяться заходи щодо зменшення ризиків банкрутства банків, підвищення надійності та прозорості

банківських операцій, а також забезпечення відповідності банків до міжнародних стандартів.

Розвиток в Україні характеризується зростанням використання технологій, розвитком кредитування, зростанням ролі екологічної сталості та підвищенням рівня фінансової грамотності. Крім того, регуляторні зміни спрямовані на забезпечення стабільності та надійності банківської системи. Для банків та інших учасників ринку важливо бути гнучкими та готовими до змін, адаптуватися до нових вимог та використовувати технології для поліпшення своїх послуг та конкурентоспроможності.

Висновки до розділу 2

Український банківський сектор, в умовах ринкової економіки та поточних викликів, демонструє велику резилієнтність та адаптивність. Процес консолідації, активний розвиток різноманітних банківських послуг, а також підтримка державної політики є ключовими факторами, які сприяють забезпеченню стабільності та зростанню сектору. Незважаючи на складнощі, що виникають у зв'язку з військовим станом та іншими економічними чинниками, банки продовжують ефективно функціонувати та вдосконалювати свої послуги, що сприяє загальному розвитку фінансової системи країни.

Встановлено що ключовими доходами від ринку банківських послуг можна вважати процентні та комісійні доходи банків. За досліджуваний період відзначається динаміка їх збільшення особливо в банках з державною формою власності.

РОЗДІЛ 3.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок банківських послуг в Україні зазнає значних змін та випробувань, які визначають його розвиток та актуальність у сучасних економічних умовах. В умовах військових дій, банківський сектор стикається з викликами стабільності, надійності та інноваційності. Доступність глобальних економічних тенденції, впровадження нових технологій вимагають від українських банків швидкої адаптації та гнучкості.

Український ринок банківських послуг стикається з численними екзогенними викликами, які вимагають невідкладних рішень для забезпечення стабільності та ефективності фінансової системи. Однією з ключових проблем виступає аномальний бюджетний дефіцит, що породжує негативні наслідки для економіки. Це обмежує можливості банків у реалізації інвестиційного кредитування та ставить під загрозу їхню фінансову стійкість. Узагальнюючи, вирішення поставлених проблем вимагатиме комплексного підходу від уряду, регуляторів та банківських установ. Необхідно активно розвивати та впроваджувати стратегії, які сприятимуть фінансовій стабільності, стимулюванню кредитування та забезпеченню сталого розвитку банківського сектору в умовах складної військової, економічної та політичної ситуації. Актуальність дослідження ринку банківських послуг в Україні визначається необхідністю аналізу поточних проблем, таких як небезпека бізнесу, підвищення рівня довіри до банківської системи, забезпечення фінансової інклюзії населення, підвищення конкурентоспроможності банків та їх стабільного розвитку, а також визначення перспектив та напрямків, які сприятимуть ефективному функціонуванню та зростанню цього сектору економіки.

У табл. 3.1 подані окремі проблеми розвитку банківських послуг в Україні.

Окремі проблеми розвитку ринку банківських послуг в Україні

Опис	Пояснення
Великий обсяг проблемних кредитів	Необхідно розробити ефективні механізми врегулювання цього питання та зменшення ризиків, пов'язаних з несплатою кредитів. Крім того, інвестиційне кредитування потребує компенсації підвищених ризиків, що виникають в умовах військових дій.
«Зависання» грошей	«зависання» грошей у банківській системі через обмежене кредитування та збільшення видатків на оборону. Необхідно розглянути можливості перетворення грошей «на вимогу» на строкові вклади, сприяти розвитку страхових продуктів для громадян та стимулювати активізацію кредитної діяльності банків.
Вивіз валюти	Зростання обсягів виведення валюти за кордон вимагає впровадження заходів для зменшення цього явища та забезпечення стабільності платіжного балансу. Тут важливо зберегти баланс між захистом інтересів переселенців та запобіганням непродуктивного виведення валюти.
Недовіра вкладників	Головною причиною відсутності інтересу населення у довгострокових вкладах є відсутність довіри до банківської системи. Введення обов'язкового страхування вкладів не переконало громадян.

Джерело: дослідження автора.

Для вирішення поставлених проблем, пропонуємо п'ять напрямів діяльності банківських установ:

1. Партнерські відносини між банками та клієнтами. Важливим напрямком може стати впровадження партнерських відносин між банками та клієнтами, що добре себе зарекомендувало у світовій практиці. Такий підхід передбачає спільну участь банку і клієнта у реалізації бізнес-проектів та поділ прибутку чи збитків пропорційно їхнім внескам. Це може збільшити зацікавленість клієнтів у довгострокових вкладах і покращити взаємини.

2. Збільшення капіталізації та управління ризиками. Необхідно продовжити роботу над збільшенням капіталізації банків, залучаючи інвесторів, включаючи населення. Удосконалення управління ризиками, враховуючи зарубіжний досвід, також є критичним аспектом. Ефективне

управління ризиками включає в себе оцінку втрат, адекватну профілю та рівню ризиків.

3. Формування баз даних для оцінки ризиків. Розвиток баз даних для оцінки ризиків, використання математичної статистики та теорії ймовірностей може покращити точність прогнозів і допомогти банкам ефективніше управляти своєю діяльністю.

4. Участь у програмах фінансової грамотності. Активна участь банків у програмах підвищення фінансової грамотності населення є важливим елементом розвитку. Збільшення фінансової грамотності сприятиме свідомому вибору фінансових послуг та підвищить ефективність їх використання.

5. Гарантія безперервної діяльності банків в непередбачених ситуаціях. Запровадження планів заходів та дій для забезпечення безперервності діяльності банків в непередбачених ситуаціях є ключовим елементом стабільності банківської системи.

Розвиток ринку банківських послуг в Україні є важливим елементом економічного розвитку країни. Зважаючи на постійні зміни в економічному, політичному та соціальному середовищі, банківські установи повинні розробляти стратегії, які дозволять їм ефективно конкурувати на ринку та задовольняти потреби клієнтів.[10].

Одна з ключових стратегій розвитку ринку банківських послуг в Україні - це розширення асортименту послуг. Банки повинні надавати клієнтам широкий спектр фінансових послуг, таких як розрахункові послуги, кредитування, вклади, інвестиційні продукти та страхування. Розширення асортименту послуг дозволяє банкам залучати нових клієнтів, збільшувати дохід та покращувати їхню конкурентоспроможність.

Ще одна важлива стратегія - це розвиток інноваційних технологій. В сучасному світі банківські послуги все більше надаються через онлайн-канали, мобільні додатки та інші електронні платформи. Банки повинні активно впроваджувати нові технології, щоб забезпечити зручність та доступність

послуг для своїх клієнтів. Це може включати в себе впровадження систем швидких платежів, використання штучного інтелекту та автоматизацію процесів.

Стратегія вдосконалення клієнтського сервісу також є важливою для розвитку ринку банківських послуг. Банки повинні ставити клієнтів на перше місце і забезпечувати їм високий рівень обслуговування. Це включає в себе швидку відповідь на запити клієнтів, персоналізацію послуг та створення зручних каналів комунікації. Важливо також забезпечити безпеку та захист інформації клієнтів.[13].

Однією зі стратегій розвитку ринку банківських послуг є також розширення географічного охоплення. Банки повинні активно відкривати нові відділення та розширювати свою присутність на ринку. Це дозволяє банкам залучати більше клієнтів та збільшувати свою ринкову частку. Розширення географічного охоплення також може включати в себе партнерство з іншими фінансовими установами для спільного надання послуг.

Для успішної реалізації стратегій розвитку ринку банківських послуг в Україні необхідно враховувати деякі фактори. Перш за все, важливо аналізувати потреби та вимоги клієнтів і пропонувати відповідні рішення. Крім того, банки повинні враховувати регуляторні вимоги та законодавство, щоб забезпечити виконання вимог у сфері фінансової безпеки та захисту прав клієнтів.

Також важливо забезпечити ефективне управління ризиками. Банки повинні мати відповідні процедури та системи для виявлення, оцінки та управління ризиками, пов'язаними з наданням банківських послуг. Це включає в себе ризики кредитування, ринкові ризики, операційні ризики та інші.[14].

Стратегії розвитку ринку банківських послуг в Україні мають на меті забезпечити ефективне конкурування на ринку та задоволення потреб клієнтів. Розширення асортименту послуг, розвиток інноваційних технологій, вдосконалення клієнтського сервісу та розширення географічного охоплення є ключовими чинниками успіху. При реалізації стратегій важливо враховувати

потреби клієнтів, регуляторні вимоги та ефективно управляти ризиками. Тільки так банки зможуть забезпечити стабільний розвиток та зайняти лідируючі позиції на ринку банківських послуг в Україні.

Висновки до розділу 3

Встановлено що, розвиток ринку банківських послуг в Україні потребує комплексного підходу та вирішення ряду проблем. Запропоновані стратегії (розширення банківських послуг, розвиток інноваційних технологій, вдосконалення клієнтського сервісу та розширення географічного охоплення) виступлять ключовими чинниками успіху на ринку банківських послуг.

Проте, за наявності правильних рішень та використання потенціалу інноваційних технологій, ринок банківських послуг в Україні може стати сильним гравцем, що сприятиме економічному розвитку країни та поліпшенню життя населення.

Висновки

1. Ринок банківських послуг в Україні є досить розвиненим, але все ще потребує подальшого розвитку. Одним з найважливіших чинників впливу на стан та функціонування ринку банківських послуг, необхідно вважати економічну ситуацію.

2. Встановлено що прибутковість банківських установ залежить від процентних та комісійних доходів. В Україні відслідковується позитивна динаміка росту процентних доходів за 2019 – 2023 рр. Банки з державною формою власності, в 2023 році мали найбільшу суму процентних доходів на рівні 95293 млн грн.

3. Результати дослідження показали негативну динаміку комісійних доходів на ринку послуг під час війни. Так за 2024 рік порівняно 2023 р. комісійні доходи на ринку послуг зменшилися на 30 млн грн. Але якщо врахувати весь період дослідження тоді процентні доходи в 2019 р. склали 43961 млн. грн, а вже в 2023р. їх вартість становить 50142 млн. грн.

4. Доведено що технологічний прогрес також має значний вплив на розвиток ринку банківських послуг. Інноваційні технології дозволяють банкам пропонувати нові послуги та покращувати якість обслуговування клієнтів. Наприклад, інтернет-банкінг дозволяє клієнтам здійснювати операції з будь-якого місця та в будь-який час, що забезпечує зручність та доступність банківських послуг.

5. Висновок полягає в тому, що ринок банківських послуг в Україні має потенціал для подальшого розвитку, проте для досягнення цілей необхідно вирішити деякі проблеми, зокрема недовіру до банків, низьку фінансову грамотність населення та нестачу інноваційних технологій. Забезпечення прозорості та відкритості банківської системи, проведення освітньої роботи та використання цифрових рішень можуть сприяти розвитку ринку банківських послуг в Україні та підвищити його конкурентоспроможність.

6. Запропоновано п'ять напрямів діяльності банківських установ (партнерські відносини, збільшення капіталізації та управління ризиками, формування баз даних для оцінки ризиків, участь у програмах фінансової грамотності та гарантію безперервної діяльності банків).

7. Виділені стратегії (розширення банківських послуг, розвиток інноваційних технологій, вдосконалення клієнтського сервісу та розширення географічного охоплення) стануть першорядними чинниками успіху на ринку банківських послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзера О. В., Біленко М. С. Категорія «банківська послуга»: визначення і особливості. *Нове українське право*. 2022. №1. С. 29-34.
2. Геєць В. Формування і розвиток фінансової кризи 2008-2009 років в Україні. *Економіка України*. 2010. № 4. С. 5-15.
3. Гелич А. О. Правові засоби регулювання господарської діяльності банків національним банком України. *Юридична Україна*. 2017. № 7-8. С. 92-98.
4. Грановська І.В. Особливості становлення та розвитку банківської системи в Україні. *Економічний вісник університету*. 2011. № 17(2). С. 111-116.
5. Грубінка І.І. Особливості розвитку та сучасного стану банківської системи України в контексті державної монетарної політики. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 10. С. 579-582.
6. Д'яконова І.І. Історичні аспекти розвитку банківської системи України. *Економіка промисловості*. 2008. № 2(41). С. 10-18.
7. Дзюблюк О.В. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 3. С. 8-25.
8. Дудченко В.Ю. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 40. С. 99-109.
9. Дятлова Ю. В. Розвиток банківського сектору України в умовах конкурентної інтерналізації: методичний підхід до оцінювання. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип. 16(1). С. 67-74.
10. Постевка В. Проблеми та перспективи ринку банківських послуг в Україні: *матеріали VII науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки»*, 30 травня 2024 р. Житомир: Поліський університет. 2024.

11. Постевка В. Теоретико-методичні аспекти стану та перспектив розвитку ринку банківських послуг: *Молодь в сучасній науці: погляд в майбутнє*, Хмельницький університет управління та права ім. Л. Юзькова.. Хмельницьк, 2024.
12. Іванов С., Ганзюк С. Тенденції розвитку вітчизняного ринку банківських послуг. *Економічний вісник ДДГУ*. 2020. № 1. С. 67-75.
13. Єрмак В. Банківська система України у період повоєнного відновлення: виклики та шляхи розвитку. *Державне будівництво*. 2023. Том 2 № 34. С. 214-223
14. Захарченко В. Особливості становлення та проблеми організації банківської системи України: міжнародні порівняння. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 1. С. 88-97.
15. Заячківська О. В., Сиротюк О. Ю. Фінансова безпека банківського сектору України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2023. Вип. 1. С. 33-41.
16. Карчева Г.Т. Особливості становлення та розвитку банківської системи України. *Економіка і прогнозування*. 2005. № 2.
17. Качула С. В., Жучик М. А. Теоретико-практичний аспект дослідження прибутковості комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_10_15 (дата звернення 10.01.2024).
18. Кількість банків в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 10.05.2024).
19. Колодізев О. Становлення банківської системи України: минуле, світовий досвід, проблеми реформування. *Банківська справа*. 2000. № 2. С. 26-31.
20. Королук Т. О. Диспропорції розвитку банківського сектору України та шляхи їх подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 24. С. 99-105.

21. Котік Б. С., Смолінська С. Д. Функціонування банківського сектору України в період воєнного стану. Молодий вчений. 2023. № 10 (122). С. 213-217.

22. Кузнєцова А.В. Вплив глобалізації на розвиток банківської системи України : монографія. Одеса : Атлант, 2011. 517 с.

23. Андрейків Т. Я., Кицун С. М., Курят О. О. Банківська система України та її роль у розвитку реального сектору економіки. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2019. Вип. 58. С. 129-135.

24. Кулицький С. Банківська система України: сучасний стан і тенденції розвитку. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3784:bankivska-sistema-ukrajini-suchasnij-stan-i-tendentsiji-rozvitku-2&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 21.05.2024).

25. Лаговська О. А., Новак О. С., Лоскоріх Г. Л. Ризики похідних фінансових інструментів у діяльності комерційних банків. Економіка, управління та адміністрування. 2023. № 3. С. 171-178.

26. Левкович О. В., Райгородська Ю. Ю. Удосконалення банківських послуг з метою підвищення їх прибутковості. Ефективна економіка. 2023. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_5_62 (дата звернення 11.05.2024).

27. Любіч О. О., Олійник Д. І., Свистун А. О. Стратегічні імперативи функціонування банків державного сектору на повоєнному етапі. Фінанси України. 2023. № 4. С. 36-54.

28. Марина А. С., Яценко Є. І. Тенденції розвитку банківського сектору України. Причорноморські економічні студії. 2021. Вип. 71. С. 165-170.

29. Матвієнко П.В. Становлення банківської системи незалежної України. Економіка та держава. 2007. № 5. С. 53-57.

30. Муравський О. А., Шевчук Д. В. Становлення та розвиток банківської системи України. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2020. Т. 25, Вип. 5. С. 110-116.

31. Офіційний сайт Національного банку України: Показники банківської системи. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593 (дата звернення 10.01.2024).

32. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.00 р. №2121-III (редакція від 27.04.2024). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 11.05.2024).

33. Національний банк України Офіційний сайт URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 15.05.2024).

34. Балицька М. В., Пукас Т. В. Функціонування державного банківського сектору в умовах воєнного стану в Україні. Ефективна економіка. 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_45 (дата звернення 06.05.2024).

35. Прокоф'єва О. В. Розвиток банківського сектору України в умовах воєнного стану. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 8. С. 108-112.

36. Рилова К.О. Менеджмент проблемних банків у процесі стабілізації банківської системи України (на прикладі санаційного банку). Магістеріум. Економічні студії. 2014. Вип. 56. С. 97-101.

37. Римар М.В., Тушницький А.Р. Банківська система України: процес становлення і проблеми розвитку. Проблеми економіки та управління. 2010. № 684. С. 47-51.

38. Савчук С. С. Становлення правової регламентації банківської діяльності в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. Вип. 2(1). С. 91-96.

39. Світлична В.Ю. Організаційні аспекти здійснення банківського фінансового моніторингу. Економіка і суспільство. 2018. Випуск 15. С. 739-744.

40. Сугоняко О. Банки України: економіка і практика. Банківська справа. 1996. № 4. С. 49-55.

41. Шемаєва Л.Г. Безпековий вимір фінансової політики забезпечення економічного зростання в Україні та ін. ; за ред. Я.А. Жаліла. Київ : НІСД, 2018. 132 с.

42. Юхименко Т. В. Топологічна модель інноваційного розвитку банківського сектору України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 6. С. 135-141.

43. Яворська Н. П., Баланюк М. В. Формування механізмів розвитку підприємств банківського сектору: аналіз зарубіжного досвіду. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16(2). С. 170-17